

N:o 103.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående omorganisation af navigationsskolorna; gifven Stockholms slott den 11 mars 1910.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

dels godkänna följande förslag till stat för navigationsskolorna i riket att tillämpas från och med år 1911:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Arfvoden m. m.	Summa.
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1 inspektör.....	—	—	—	7,000	7,000
1 föreståndare	2,700	1,800	—	—	4,500
4 d:o	10,800	7,200	—	—	18,000
1 d:o	2,700	1,500	—	—	4,200
1 d:o	2,500	1,500	—	—	4,000
1 d:o	2,300	1,200	—	—	3,500
2 d:o	4,600	2,400	—	—	7,000
1 lärare vid navigationsafdelning	1,800	900	300	—	3,000
5 d:o vid d:o	9,000	4,500	1,500	—	15,000
1 d:o vid d:o	1,800	900	—	—	2,700
3 d:o vid d:o	5,400	2,700	—	—	8,100
1 d:o vid maskinistafdelning	1,800	900	300	—	3,000
2 d:o vid d:o	3,600	1,800	600	—	6,000
1 d:o vid d:o	1,800	900	—	—	2,700
2 d:o vid d:o	3,600	1,800	—	—	5,400
Arfvoden till extra lärare i sjökaptens- och styrmansklasser, beräknade å 150 kronor för undervisningstimme per vecka (150 × 154)	—	—	—	—	23,100
Arfvoden till 10 extra lärare i skepparklasser	—	—	—	1,200	12,000
Arfvoden till extra lärare i 1:a och 2:a maskinistklasser, beräknade å 150 kronor för undervisningstimme per vecka (150 × 312)	—	—	—	—	46,800
Arfvoden till 7 extra lärare i 3:e maskinistklasser.....	—	—	—	1,200	8,400
Arfvoden till extra lärare i hälso- och förbandslära, beräknade å 7 kronor 50 öre för hvarje timmes undervisningsskyldighet (7.50 × 580).....	—	—	—	—	4,350
Till böckers, undervisningsmateriels och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m.	—	—	—	—	6,000
Till extra lärarkrafter vid behof, vikariatsarfvoden m. m. enligt öfverstyrelsens bestämmande.....	—	—	—	—	10,000
Till Kungl. Maj:ts disposition	—	—	—	—	3,000
Summa kronor	—	—	—	—	207,750

Anmärkningar:

- 1:o. Af inspektörens arfvode anses 2,000 kronor motsvara tjänstgöringspenningar. Innehar inspektören lön å stat, afstås lönen under den tid, arfvodet uppbäres.
- 2:o. För föreståndare och ordinarie lärare kan aflöningen efter 5 år höjas med 500 kronor, efter 10 år med 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor. Af hvarje sådant ålderstillägg räknas 350 kronor till lönen och 150 kronor till tjänstgöringspenningarna.
- 3:o. Beträffande föreståndares och lärares rätt till åtnjutande af de i staten uppförda löneförmåner gäller hvad därom särskildt finnes stadadt.
- 4:o. Föreståndare åtnjuter fri bostad, som upplåtes af den stad, där skolan är belägen.

dels godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att innehafvare af föreståndarebefattning eller ordinarie lärarbefattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändring i navigationsskolornas organisation eller verksamhet eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande af den tjänsteställning och den aflöning han innehar, i enlighet med nya eller förändrade föreskrifter sköta de med befattningen förenade göromål;

att med föreståndare- eller ordinarie lärarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med föreståndare- eller ordinarie lärarbefattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroy försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej öfverstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid navigationsskolan, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för hela året och utbetalas med en tolfedel för hvarje månad samt icke få af befattningshafvare uppbäras för den tid, han åtnjutit full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, hvilken uppehållit befattningen;

att inspektör, föreståndare eller ordinarie lärare, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, där sådant utgår, men att den af bemälde befattningshafvare, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest af öfverstyrelsen pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till befattningshafvare för den tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra

användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej öfverstyrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsfall, eller när det erfordras för beredande af semester, befattningshafvare af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid vederbörande navigationsskola, bestrida densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att beträffande förhöjning af aflöningen efter viss tids innehafvande af enahanda tjänst tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid i fråga om föreståndare icke må föras honom till last den tid, han åtnjtit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från det han till tjänsten utnämndes eller, i följd af frågan om reglering af löneförhållandena för navigationsskollärarpersonalen, därå erhöill allenast förordnande;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att föreståndare äger årligen, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under en och en half månad;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension är stadgadt vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen;

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

samt att extra lärare skall, då han åtnjuter tjänstledighet, af sitt arfvode afstå hvad för befattningens uppehållande erfordras, därest han icke med direktionens medgifvande själf godtgör vikarien;

dels förklara,

ej mindre att en hvar, som med eller efter 1911 års ingång tillträder befattning å navigationsskolornas stat, skall vara pliktig att underkasta sig nyssberörda villkor och bestämmelser,

än äfven att de förutvarande innehafvare af befattningar å nämnda stat, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels godkänna följande förslag till stat för navigationslärarkursen att gälla från och med år 1911:

	Kronor.
Arfvoden till lärare	1,500
Till böcker, undervisningsmateriel m. m.	500
Summa kronor	2,000

dels höja det i riksstaten under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag till undervisningsanstalter för sjöfart, nu 100,800 kronor, med 108,950 kronor till 209,750 kronor, att fördelas med ett bestämt anslag till navigationsskolorna å 207,750 kronor samt ett reservationsanslag till navigationslärarkursen å 2,000 kronor;

dels ock, i händelse af bifall härtill, medgifva, att af de besparingar, som kunna uppkomma å det i den föreslagna staten för navigations-skolorna upptagna belopp, må få användas ej mindre erforderliga medel för aflönande af de nuvarande ordinarie lärare, för hvilka motsvarande befattningar å den nya staten ej kunna beredas, än äfven 6,000 kronor för anskaffning af en instrumentsamling och ett bibliotek att begagnas vid undervisningen i navigationslärarkursen.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

C. A. Ehrensvärd.

*Utdrag af protokollet öfver sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 11 mars 1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE.
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet grefve Ehrensvärd anförde därefter i underdånighet:

På sätt statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 14 januari innevarande år utvisar, har jag då anmält, att den kommitté, åt hvilken Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 25 maj 1905 uppdrog att verkställa utredning och inkomma med förslag såväl angående erforderliga förbättringar uti utbildningen af handelsflottans befäl och underbefäl som ock rörande de förändringar, som böra vidtagas i fråga om villkoren för anställning såsom befäl eller underbefäl å svenska handelsfartyg, den 30 oktober 1906 afgifvit betänkande, som, bland annat, innefattade förslag om omorganisation af navigationsskolorna.

Vid samma tillfälle meddelade jag äfven, att på grund af nådig remiss marinförvaltningen och kommerskollegium öfver detta betänkande den 25 maj 1909 afgifvit gemensamt underdånigt utlåtande, däri ämbetsverken, bland annat, förordat inrättande af maskinistafdelningar vid hvardera af navigationsskolorna i Kalmar och Gäfle, samt att jag med anledning häraf anmodat Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande att från stadsfullmäktige i nämnda städer inhämta yttranden, huruvida städerna vore villiga att upplåta och för framtiden underhålla tjänliga lokaler äfven för maskinistafdelningar vid navigationsskolorna därstädes.

Då emellertid dylika yttranden berörda den 14 januari icke inkommit, kunde jag då ej underställa ifrågavarande ärende Kungl. Maj:ts pröfning. Men när det anslagsbelopp, 209,750 kronor, som nämnda ämbetsverk ansett en ändrad organisation af navigationsskolorna kräfva, syntes böra tagas i beräkning vid framställningen till Riksdagen i fråga om anslagsbehofven för år 1911, täcktes Kungl. Maj:t, i enlighet med min hemställan, föreslå Riksdagen att i afvaktan på den nådiga proposition angående omorganisation af undervisningsanstalterna för sjöfart, Kungl. Maj:t kunde komma att till Riksdagen aflåta, i det för dessa undervisningsanstalter uppförda ordinarie anslaget, nu 100,800 kronor, måtte beräknas en förhöjning af 108,950 kronor och anslaget i dess helhet sålunda beräknas till 209,750 kronor.

Numera hafva från stadsfullmäktige i Gäfle och Kalmar inkommit förbindelser, däri dessa städer, hvar för sig, åtagit sig att, därest maskinistafdelning komme att inrättas vid vederbörande stads navigations-skola, upplåta och för framtiden underhålla tjänlig lokal för sådan afdelning.

Jag anhåller nu att få inför Kungl. Maj:t anmäla de föreliggande förslagen om omorganisation af navigationsskolorna och därmed sammanhängande ämnen.

Frågan om en omorganisation af dessa skolor har sedan mer än ett tiotal år stått på dagordningen.

1897 Års
kom-
mitterade.

Genom nådigt bref den 15 oktober 1897 uppdrog Kungl. Maj:t åt dåvarande expeditionschefen i sjöförsvarsdepartementet A. Wall och kommerserådet friherre H. Rehbinder att med biträde af sakkunniga i vissa uppgifna afseenden företaga revision af, bland andra författningar, reglementet för navigationsskolorna i riket den 6 juni 1890 och den nära sammanhang därmed ägande förordningen angående befålet å svenska handelsfartyg den 22 november 1878.

De sålunda utsedda kommitterade jämte tillkallade sakkunniga af-

gäfvo den 29 september 1898 tvänne betänkanden, det ena med förslag till förnyadt reglemente för navigationsskolorna i riket och det andra med förslag till ny förordning angående befälet å svenska handelsfartyg m. m.

Öfver det förra förslaget afgaf marinförvaltningen den 27 oktober 1899 underdånigt utlåtande och öfver det senare förslaget afgäfvo marinförvaltningen och kommerskollegium den 5 januari 1900 gemensamt underdånigt utlåtande; hvarjämte yttranden öfver förslagen eller delar däraf afgäfvos af inspektören för navigationsskolorna i riket, ett flertal handels- och sjöfartsnämnder samt föreningar och sällskap af sjöfartsintresserade med flera.

Förslaget till förnyadt reglemente för navigationsskolorna föranelle nådig proposition till 1900 års riksdag med framställning om några ändringar i staten för dessa skolor, hvilken framställning i hufvudsak blef af Riksdagen bifallen, men i öfrigt hafva nämnda förslag icke föranelt någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Sedermera hafva dels till Kungl. Maj:t och dels till statsrådet och chefen för finansdepartementet inkommit åtskilliga framställningar, åsyftande åtgärder för bättre utbildning af handelsflottans befäl eller utfärdande af ändrade bestämmelser om anställning af befäl m. m. Sådana framställningar hafva gjorts af nordiska skeppsredareföreningen, Sveriges allmänna sjöfartsförening, Stockholms styrmansförening och direktionerna för de flesta navigationsskolor i riket.

Marinförvaltningen har uti ett den 7 april 1905 afgifvet utlåtande öfver berörda navigationsskoledirektioners framställningar samt öfver till Kungl. Maj:t inkomna framställningar i liknande syfte från Stockholms styrmansförening och Göteborgs fartygsbefälhafvareförening anført, bland annat, att, då de af ofvan omförmälde kommitterade afgifna förslag icke ännu ledt till ändring af de uti ifrågavarande afseenden gällande föreskrifter och förslagen, såsom direktionen för navigationsskolan i Visby anført, redan torde hafva blifvit i viss mån föråldrade och således icke lämpligen torde kunna omedelbart läggas till grund för lagstiftning i berörda afseenden, jämväl marinförvaltningen ansåge nödvändigt, att åtgärder snarast möjligt vidtoges i det syfte, de nämnda framställningarna afsåge, hvarförutom marinförvaltningen erinrat, att den svenska sjöfarten under senaste åren vunnit allt större och större uppsving och att i vår handelsflotta numera inginge för transatlantisk trade afsedda ångare om 3 à 6 tusen tons dräktighet samt att det vore gifvet, att under sådana förhållanden allt större kraf måste ställas på den personal, som hade omhänder handelsflottans transportmedel, äfvensom

att i hvilket fall som helst det svenska handelsbefålet i fråga om bildningsnivån naturligen icke borde stå lägre än dylikt befäl tillhörande andra sjöfarande nationer, något som dock numera, på grund af navigationsundervisningens omorganisation i de flesta andra länder, syntes kunna ifrågasättas vara fallet; och har marinförvaltningen i anledning häraf, med instämmande i de önskemål, som i ofvanberörda framställningar uttalats, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke genom tillsättande af en kommitté eller annorledes utredning och förslag angående erforderliga förbättringar uti utbildningen af vår handelsflottas befäl och underbefäl borde åvägbringas.

Efter hvad sålunda förekommit blef frågan om behovet af omarbetande af ofvanberörda författningar år 1905 ånyo upptagen af dåvarande chefen för sjöförvarsdepartementet, som i en den 25 maj nämnda år inför Kungl. Maj:t i underdånighet gjord framställning erinrade om ofvan omförmälda förslag och framställningar af olika slag och därvid tillika för egen del anförde, att af hvad sålunda i ärendet förekommit framginge, att inom svenska sjöfartskretsar för närvarande förefunnes ett allmänt önskningsmål, att nu gällande föreskrifter angående utbildningen af vår handelsflottas befäl och underbefäl samt villkoren för tillstånd till beklädande af dylik befattning underkastades en vida större revision än den, som innefattades i de redan föreliggande förslagen, och att under sådana förhållanden dessa icke syntes böra läggas till grund för nya bestämmelser, förr än berörda frågor gjorts till föremål för förnyad pröfning af särskildt tillkallade personer.

1905 års
kommitté.

I anledning af den utaf chefen för sjöförvarsdepartementet sålunda gjorda framställningen tillsatte Kungl. Maj:t den 25 maj 1905 ofvan omförmälda kommitté, bestående af dåvarande landshöfdingen A. Wall, dåvarande kaptenerna G. O. Wallenberg och O. Gyldén, sjökaptenen O. F. Hedborg, navigationsskoleföreståndaren A. Thore och öfvermaskinisten O. Gummesson.

Denna kommitté, den s. k. navigationsskolekommittén, afgaf, såsom förut nämnts, den 30 oktober 1906 sitt betänkande, hvilket innefattar, bland annat:

förslag till förordning angående befäl å svenska fartyg;
 förslag till reglemente för navigationsskolorna i riket;
 förslag till kungörelse angående navigationslärarexamen; samt
 förslag till stat för navigationsskolorna i riket jämte förslag till villkor för åtnjutande af de å navigationsskolornas stat uppförda löneförmåner samt till pensionsbestämmelser.

Sedan genom nådig remiss marinförvaltningen och kommerskollegium anbefallts att efter vederbörandes hörande inkomma med gemensamt underdånigt utlåtande öfver detta betänkande, hafva dessa ämbetsverk, enligt hvad redan omförmälts, till fullgörande häraf den 25 maj 1909 afgifvit sådant utlåtande efter att hafva tagit i öfvervägande hvad som anförts uti inkomna yttranden i ämnet eller särskilda delar däraf från samtliga direktions- och navigationssskolorna i riket, inspektören för dessa skolor, ett flertal Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen samt magistrater och kronofogdar, inspektörerna för passagerarångfartyg, handels- och sjöfartsnämnder i rikets större städer, åtskilliga sammanlutningar af sjöfartsidkare och olika grader af fartygsbefäl med flera såväl korporationer som andra af frågorna intresserade.

Efter den utredning, hithörande frågor sålunda vunnit, har ärendet i dess helhet varit föremål för gemensam beredning inom finans- och sjöförsvarsdepartementen, då, såsom bekant, bestämmelserna om anställande af fartygsbefäl tillkomma det förra departementets handläggning och ärendet i öfriga delar tillhör det senare departementet. Härvid har chefen för finansdepartementet förklarat sig beredd att hemställa om utfärdande af ny förordning angående befäl å svenska handelsfartyg i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af nämnda kommitté afgifna förslag med däruti af marinförvaltningen och kommerskollegium gemensamt förordade ändringar; och för egen del har jag för afsikt tillstyrka utfärdande af nytt reglemente för navigationssskolorna samt kungörelse angående navigationslärarexamen i väsentliga delar öfverensstämmande med kommitténs förslag med däri af ämbetsverken föreslagna ändringar.

Såsom redan i det föregående erinrats, äga förordningen angående befäl å svenska handelsfartyg och navigationssskolereglementet nära sammanhang med hvarandra. Undervisning och examina vid navigationssskolorna hafva nämligen till mål att bereda kompetens för olika slag af fartygsbefäl och maskinister å fartyg i enlighet med de fordringar, som därå uppställas i befälsförordningen. Då de förändringar, som i berörda hänseende föreslagits beträffande sistnämnda förordning, äro ganska omfattande, påkallas tydligtvis också ej obetydliga ändringar i afseende å organisationen af navigationssskolorna. Jämväl af andra anledningar lära, såsom af det följande torde komma att framgå, vissa ändringar beträffande dessa skolors organisation böra vidtagas. För genomförande af dylik omorganisation erfordras emellertid ändring af den af Riksdagen godkända staten för dessa skolor.

Kommitténs
förslag.

Innan jag redogör för förslaget till ny stat för navigationsskolorna, torde det tillåtas mig att få lämna en kortfattad redogörelse för förslagen till ny befälsförordning och till nytt reglemente för dessa skolor och att därvid i främsta rummet få uppehålla mig vid sådana delar af dessa förslag, som äga ett närmare samband med frågan om behovet af ny stat för skolorna.

Befäls-
förordning.

Förslaget till befälsförordning utgör en omfattande omarbetning af de i Kungl. förordningen den 22 november 1878 stadgade bestämmelser angående befålet å svenska handelsfartyg. I enlighet med hvad som yrkats af flertalet bland dem — sammanslutningar af sjöfartsidkare och andra — som inkommit med framställningar och yttranden i ämnet, samt jämväl i öfverensstämmelse med hvad hos andra sjöfartsidkande nationer nästan allmänt ägt rum, hafva skärpta bestämmelser ansetts af behovet påkallade i fråga om villkoren för tillstånd att bekläda dylika befälsbefattningar. Sålunda hafva föreslagits fordringar i afseende å fartygsbefälhafvares kompetens i vissa fall, där särskild kompetens hittills icke erfordrats, hvarjämte åtskilliga skärpningar i nu stadgade behörighetsvillkor för såväl befälhafvare och styrmän som maskinister förordats. De föreslagna bestämmelserna afse såväl den allmänna behörigheten för rätt att utöfva befäl å handelsfartyg och den speciella behörigheten för utöfvande af befäl å fartyg i viss fart eller af visst slag, som ock den förberedande utbildningen för fartygsbefäl af olika grader i både praktiskt och teoretiskt hänseende. Kommittén föreslår inrättande af två lägre grader af befälhafvare, 1:a och 2:a klass skeppare, med kompetens att föra befäl i en del sådana fall, där innehafvande af styrmans- eller befälhafvarebref icke syntes erfordrigt. 1:a klass skepparen skulle erhålla sin teoretiska utbildning under en tre månaders kurs vid navigationsskola, hvaremot 2:a klass skepparen skulle hafva att undergå förhör inför navigationsskoleföreståndare för konstaterande att han vore i besittning af de elementära kunskaperna i navigering m. m. För bägge dessa befälsgrader uppställas därjämte fordran på viss tids förutgången sjötjänst.

Vidkommande maskinpersonalen å fartyg föreslås inrättande af fyra olika grader med olika kompetens för hvarje grad, nämligen maskinist af 1:a, 2:a och 3:e klass samt maskinskötare. Maskinist af 1:a klass skulle närmast motsvara öfvermaskinist enligt nu gällande bestämmelser och maskinist af 2:a klass maskinist enligt dessa bestämmelser. Maskinisten af 3:e klass och maskinskötaren skulle endast användas i mindre maktpåliggande befattningar, för hvilka icke anställande af maskinister med högre kompetens ansetts behöfligt. Ma-

skinisterna skulle erhålla sin teoretiska utbildning vid navigationsskola, maskinisten af 3:e klass dock endast under en tre månaders kurs med därtill hörande examen. Maskinskötaren skulle endast vara skyldig att inför vederbörligen förordnad sakkunnig person undergå förhör i och för konstaterande af hans kännedom om mindre sjoängmaskiner och deras skötsel. Såväl för maskinskötaren som för 3:e klass maskinisten uppställas därjämte, i likhet med hvad som äger rum för öfriga maskinister, fordran på viss tids föregående praktisk utbildning såsom maskinarbetare eller eldare.

I sammanhang med införandet af dessa nya lägre grader af befälhafvare och maskinister hafva de enligt gällande förordning förekommande tillståndsbevisen för rätt att föra vissa ångfartyg i viss fart samt den enligt samma förordning medgifna rättigheten att å vissa ångfartyg få såsom maskinist anställa person, som icke undergått maskinistexamen, men som »förut deltagit i ångmaskiners skötsel och företar intyg af sakkunnig person, att han äger för sådan befattning erforderlig praktisk duglighet», ansetts böra afskaffas. Innehafvandet af dylikt tillståndsbevis eller intyg har nämligen icke befunnits medföra den trygghet i fråga om innehafvarens erfarenhet i sjömansyrket eller i skötseln af ångmaskiner, som den allmänna meningen numera kräfver.

Då bestämmelserna om anställning af behörigt befäl äro beroende icke endast af ett fartygs slag (segelfartyg, ångfartyg, passagerarångfartyg m. m.), utan äfven i väsentlig mån af den fart, hvori fartyget användes, men gällande stadganden beträffande olika slags fart icke befunnits tillfredsställande, hafva nya och systematiskt uppställda bestämmelser föreslagits i fråga om en med hänsyn till de uppställda fordringarna å befälets kompetens mera ändamålsenlig indelning af farten, hvarjämte föreslagits nya, med denna indelning öfverensstämmande benämningar å de olika slagen af fart.

Vidare har skyldigheten att å fartyg hafva anställdt befäl och maskinpersonal med högre eller lägre kompetens i kommittéförslaget gjorts beroende af — förutom af fartygets slag och den fart, hvori detsamma går — dess storlek, uttryckt i tontal, då fråga är om fartygets förseende med behörig befälhafvare eller styrman, samt dess maskinstyrka, uttryckt i hästkrafter, då frågan gäller anställande af behörig maskinpersonal.

Slutligen torde i afseende å förslaget till ny befälsförordning endast böra omförmälas, att särskilda föreskrifter ansetts erforderliga i

fråga om skyldighet att anställa kompetent befäl å segelfartyg med hjälpmaskin, å fartyg, som framdrifvas med annat maskineri än ångmaskin, å pråmar samt å fiskefartyg, allt dock med tillbörligt aktgifvande därå att ifrågavarande fartyg äro af sådan storlek eller användas i sådan fart, att skyldighet i berörda hänseende skäligen bör kunna påfordras.

Om-
organisation
af naviga-
tions-
skolorna.

Jag anhåller nu att få öfvergå till redogörelsen för kommitténs förslag i hvad det afser omorganisation af navigationsskolorna; och torde denna redogörelse, med fästadt afseende å sakens närmare samband med frågan om ny stat för dessa skolor, få göras något mera utförlig.

Navigations-
skolornas
antal m. m.

Efter att hafva lämnat en historik öfver navigationsskolornas uppkomst och utveckling intill närvarande tid upptager kommittén först till granskning frågan om navigationsskolornas antal, olika slag af navigationsskolor och de städer, hvarest dylika skolor böra finnas inrättade, samt anför i detta ämne, bland annat, följande.

Vid skilda tillfällen hafva från olika håll framställningar gjorts därom, att navigationsskolornas antal borde minskas. Till stöd för dessa framställningar har hufvudsakligen anförts, att, därest skolornas antal minskades från tio — det nuvarande antalet — till exempelvis fyra eller fem, undervisningen vid dessa antagligen skulle kunna ordnas på ett rationellare och mera likformigt sätt, än nu vore förhållandet vid en eller annan af de smärre skolorna, bättre och rikhaltigare undervisningsmateriel anskaffas, större säkerhet vinnas för att goda lärarkrafter alltid funnes att tillgå och inspektionen underlättas, allt utan att någon ökad utgift af statsmedel för navigationsundervisningen syntes behöfva ifrågakomma.

De enligt Kungl. brefvet den 15 oktober 1897 utsedda kommitterade, som fått sig särskildt uppdraget att afgifva yttrande angående lämpligheten af att indraga en eller flera af navigationsskolorna i riket, ansågo sig icke kunna tillstyrka indragning af någon utaf dessa skolor och anförde, bland annat, såsom skäl för denna sin åsikt följande.

Den nuvarande anordningen med ett större antal navigationsskolor, spridda kring våra vidsträckta kuster, syntes medföra åtskilliga beaktansvärda fördelar. De ynglingar och unge män, som sökte inträde vid navigationsskolorna, vore i de flesta fall föga bemedlade, och det vore med afseende härå för dem en gifven fördel, ej mindre att en skola funnes ej långt från hemorten, än äfven att skolor funnes i smärre städer med billiga lefnadskostnader. Men hvad kommitterade i detta sam-

manhang särskildt ville betona, vore det intresse för sjömansyrket, som tillvaron af en navigationsskola, synnerligen i en mindre stad, framkallade och underhölle hos den omgifvande traktens yngre manliga befolkning. I en tid, då man måste lägga mycken vikt på att för sjöfartsnäringens utöfvande skaffa dugligt och tillräckligt fartygsbefäl, vore denna synpunkt förtjänt af den största uppmärksamhet. Såsom en af de väsentligaste fördelar, som skulle kunna vinnas genom minskning af navigationsskolornas antal, hade särskildt framhållits, att en verk sammare inspektion därigenom skulle möjliggöras med därpå följande större likformighet beträffande undervisning och examensbetyg m. m. Detta onekligen mycket viktiga behof kunde dock, enligt kommitterades tanke, mycket väl tillgodoses äfven utan minskning af skolornas antal. Ett steg till underlättande af inspektionen hade redan tagits genom nådiga kungörelsen den 25 september 1896, i hvilken meddelades ändrade bestämmelser rörande tiden för läsårets början och för examina i syfte att göra det möjligt för inspektören att närvara vid alla examina i navigationsskolorna. Uti det förslag, som kommitterade öfverlämnade, hade också införts flera bestämmelser, hvilka afsågo att göra inspektionen fullt effektiv.

Då Kungl. Maj:t i proposition till 1900 års riksdag, fortsätter kommittén, föreslog Riksdagen att godkänna ny stat för navigationsskolorna i riket, ifrågasattes icke indragning af någon utaf de befintliga navigationsskolorna, och inom Riksdagen framställdes icke någon önskan i sådan riktning.

Däremot har fråga sedermera blifvit väckt om inrättande af en ny navigationsskola, nämligen i Hälsingborg. Vid 1902 års riksdag väcktes motion därom att Riksdagen måtte besluta inrättande af en fullständig navigationsskola i nämnda stad under samma villkor och bestämmelser som de, hvilka gällde för andra sådana i riket, samt att Riksdagen måtte anslå därför nödiga medel. Denna motion blef emellertid af Riksdagen ej bifallen. Härefter hemställde stadsfullmäktige i Hälsingborg uti underdånig skrifvelse den 26 september 1902, att Kungl. Maj:t täcktes till näst därpå följande riksdag aflåta nådig proposition i enahanda syfte, som i nyssnämnda motion omförmäles; hvarjämte stadsfullmäktige förklarade sig villiga att, därest Riksdagen beviljade statsanslag till en navigationsskola, för denna upplåta nödiga och lämpliga lokaler. Denna framställning föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Lika med 1897 års kommitterade och på de af dem anförda skäl anser kommittén indragning af någon eller några af de nuvarande

navigationsskolorna icke böra ske; men nyss anförda skäl hindra icke, att indragning af sjökaptensklassen i en eller annan af de befintliga skolorna skulle kunna utan olägenhet äga rum, och på samma gång skulle det framställda önskemålet om upprättande af en navigationskola i Hälsingborg kunna tillgodoses.

För erhållande af öfverskådliga uppgifter å elevernas antal vid rikets navigationsskolor och särskildt till ledning vid bestämmandet af de navigationsskolor, vid hvilka indragning af sjökaptensklassen skulle kunna ifrågasättas, har kommittén uppgjort en på inspektörens och föreståndarnas berättelser grundad öfversikt af elevantalet i dessa skolor under läsåren 1900—1905; och anför kommittén i afseende å det därvid vunna resultatet följande:

»Af denna öfversikt framgår, att årliga medeltalet af inskrifna elever (däruti inberäknadt privatister) i samtliga navigationsskolor för de sista fem läsåren utgör, utfördt i hela tal, för navigationsafdelningarna 471 och för maskinistafdelningarna 229.

Hvad angår de särskilda skolorna ställer sig nämnda årliga medeltal, likaledes utfördt i hela tal,

för *navigationsafdelningarna* sålunda:

Navigationsskola.	Styrmansklass.	Sjökaptensklass (inberäknadt examinander i ångmaskinlära).	Summa.
Stockholm	35	42	77
Göteborg	35	32	67
Malmö	46	44	90
Härnösand	16	8	24
Strömstad	17	11	28
Karlshamn	9	7	16
Kalmar	38	41	79
Västervik	16	12	28
Visby	18	16	34
Gäffe	11	11	22

samt för maskinistafdelningarna sålunda:

Navigationsskola.	Maskinist- klass.	Öfver- maskinist- klass.	Summa.
Stockholm.....	42	25	67
Göteborg	40	32	72
Malmö	40	26	66
Härnösand*).....	21	5	26

*) Beträffande maskinistafdelningen i Härnösand märkes, att medeltalet afser de fyra sista åren, enär maskinistafdelning därförinnan ej funnits vid denna skola.»

Såsom en följd af hvad kommittén i sitt förslag till befälsförordning förordat i fråga om inrättande af en lägre befälsgrad med benämning skeppare af 1:a klass föreslår kommittén, att vid navigationsskolorna anordnas en särskild kurs för utbildning af sådant befäl. För denna kurs, hvars genomgående icke skulle taga längre tid än tre månader, skulle vid hvarje navigationsskola i riket inrättas en särskild skepparklass. Sålunda skulle en skola med fullständig navigationsafdelning komma att i denna afdelning omfatta tre klasser: sjökaptens-, styrmans- och skepparklass.

Då kommittén vidare i sitt förslag till befälsförordning förordat tre klasser af maskinister — oberäknadt maskinskötare — med för hvarje klass olika behörighet i stället för de nuvarande två behörighetsgraderna: maskinists och öfvermaskinists, förutsätter denna förändring upprättande af tre klasser inom navigationsskolas maskinistafdelning, som sålunda skulle, för att vara fullständig, omfatta en klass för utbildning af maskinister af 1:a klass (motsvarande öfvermaskinister enligt nu gällande bestämmelser), en för maskinister af 2:a klass (motsvarande nuvarande maskinister) och en för maskinister af 3:e klass.

Då den teoretiska utbildningen af 3:e klass maskinister icke skulle blifva synnerligen vidlyftig och då det därjämte syntes önskvärdt, att tillfälle till genomgående af sådan kurs blefve beredt äfven vid andra navigationsskolor än dem, som hade fullständig maskinistafdelning, har kommittén funnit sig böra föreslå, att maskinistafdelning, endast bestående af 3:e maskinistklass, skall upprättas vid två af de navigationskolor, där för närvarande icke finnes någon maskinistafdelning.

Undervisningens fördelning på de särskilda skolorna.

Enligt ofvan angifna grunder har kommittén ansett navigations-skoleundervisningen i riket böra sålunda fördelas, att fullständiga navigationsskolor med samtliga klasser i såväl navigations- som maskinistafdelning skulle finnas i Stockholm, Göteborg, Malmö och Härnösand, vid hvilka skolor sålunda tillkomme skepparklass och 3:e maskinistklass; att navigationsskolor med fullständig navigationsafdelning, omfattande sjökaptens-, styrmans- och skepparklass, skulle finnas i Kalmar och Visby, vid hvilka skolor således skepparklassen skulle tillkomma, samt i Hälsingborg, hvarest navigationsskola skulle nyinrättas; att navigationsskolor med navigationsafdelning, omfattande styrmans- och skepparklass, samt maskinistafdelning, innehållande 3:e maskinistklass, skulle finnas i Gäfle och Västervik, vid hvilka skolor sjökaptensklassen således skulle indragas, men skepparklass och 3:e maskinistklass tillkomma; samt att navigationsskolor med navigationsafdelning, omfattande styrmans- och skepparklass, skulle finnas i Karlshamn och Strömstad, där sålunda skepparklass skulle komma i stället för den indragna sjökaptensklassen.

Med en sådan anordning skulle enligt kommitténs tanke vinnas, att undervisningen i de till antalet minskade sjökaptensklasserna skulle kunna göras mera fruktbarande genom ökad tillgång på goda lärarkrafter och tidsenlig undervisningsmateriel; att tillfälle till styrmansutbildning skulle beredas på alla de orter, där sådant för närvarande finnes, med tillägg af Hälsingborg; samt att genom inrättande af skeppar- och 3:e maskinistklasser blefve sörjdt för en tillfredsställande utbildning af befälhafvare och maskinister med lägre behörighet.

Öfverstyrelsen för navigations-skolorna.

Kommittén företager därefter granskning af frågan om den myndighet, som bör fungera såsom öfverstyrelse för navigationsskolorna, samt erinrar därvid till en början, hurusom navigationsskolorna på grund af Kungl. kungörelserna den 13 november 1874 och den 8 december 1876 kommo att lyda under sjöförsvarsdepartementet och förvaltningen af sjöärendena (sedermera marinförvaltningen) i stället för civildepartementet och kommerskollegium, hvarunder dessa skolor hört alltifrån år 1841, eller den tidpunkt, från hvilken det egentliga navigationsskoleväsendets uppkomst kan räknas. Efter en utförlig motivering kommer kommittén till det resultat, att den allmänna uppsikten öfver navigationsskolorna bör utöfvas af kommerskollegium i egenskap af öfverstyrelse med biträde af en inspektör, som af Kungl. Maj:t förordnas för vissa år i sänder. En eventuell återflyttning till kommerskollegium af navigationsskoleärendena torde, enligt hvad kommittén erinrat, jämväl böra medföra sådan ändring i Kungl. Maj:ts förnyade nådiga stadga den 31 mars 1900 angående fördelning af ärendena mellan statsdepar-

tementen, att ärenden rörande bildnings- och undervisningsanstalter för sjöfartsnäringsen skola tillkomma finansdepartementet i stället för sjöförsvarsdepartementet.

Hvad särskildt beträffar frågan om lämpligaste ordnandet af befattningen såsom inspektör öfver navigationsskolorna, tillmåter kommittén denna fråga synnerlig vikt och anför därom, bland annat, följande:

Inspektören.

»Då befattningen såsom inspektör öfver navigationsskolorna, sådan kommittén tänkt sig denna befattning, kommer att ställa synnerligen stora kraf på dess innehafvare, anser kommittén åtgärder böra vidtagas för att till inspektör alltid må kunna förvärfvas en person med framstående förmåga. Bland de åtgärder, som för ifrågavarande ändamåls vinnande kunna ifrågasättas, intages naturligen ett viktigt rum af införandet utaf en tillräcklig inspektörs aflöning. Genom dennas höjande till 7,000 kronor, såsom i förslaget till stat för navigationsskolorna finnes angifvet, blir det område, inom hvilket inspektörsaspiranter kunna sökas, betydligt större, än hvad som för närvarande är fallet, då endast ett arfvode af 2,000 kronor står till buds, och det sålunda alltid måste förutsättas, att inspektören från annat håll åtnjuter den hufvudsakliga delen af sina inkomster.

Inspektörsbefattningen har hittills plägat bestridas af en officer vid Kungl. flottan eller i flottans reserv, som fått bibehålla sin lön eller pension och därutöfver uppburit inspektörsarfvodet. Genom flottans fortgående utveckling tagas emellertid dess officerare allt mera i anspråk för flottans egna ändamål, hvarför hädanefter större svårigheter än hittills torde komma att uppstå för förvärfvande af lämpliga officerare å aktiv stat till navigationsskoleinspektörer. Jämväl från denna synpunkt torde det befinnas välbetänkt att genom en höjd aflöning söka bereda möjlighet att förvärfva lämpliga och dugliga inspektörer från andra håll.

Inspektören förordnas för närvarande tills vidare. Det har synts kommittén, med afseende å de stora fordringar, som måste ställas på inspektörens personliga egenskaper, lämpligt, att han förordnas för viss tid — af kommittén föreslagen till tre år — hvarigenom det lättare blir möjligt att åstadkomma ombyte af inspektör i sådana fall, där förhållandena därtill gifva anledning. Med denna anordning är naturligtvis ej afsedt, att ombyte i verkligheten skulle komma att ske så ofta som hvart tredje år, utan endast att bereda tillfälle att utan allt för stor svårighet rätta ett möjligen begånget misstag.

För närvarande har inspektören ej någon särskild expedition, hvilket måste anses mindre lämpligt för ärendenas vederbörliga handhafvande och hvilket blir ännu mera olämpligt i samma mån som en

utvidgning af hans verksamhetsområde kommer till stånd. Kommittén föreslår därför, att särskild expedition för honom skall vara tillfinnandes inom kommerskollegium.»

Direktionerna.

Hvad därefter vidkommer navigationsskoledirektionernas sammansättning och verksamhetsområde, föreslås af kommittén likaledes en del ändringar i därom gällande bestämmelser i syfte att tillförsäkra direktionerna medlemmar med sakkunskap och intresse på navigationsskoleundervisningens område samt tydligare än hittills angifva direktionernas åligganden.

Navigationsskolemöten.

Då den nuvarande organisationen af navigationsskoleväsendet icke ansetts tillfredsställa anspråken på en god och tidsenlig navigationsutbildning, har tanken på en ny representant för de med denna utbildning samhörande frågor på en del håll uppstått. Med upptagande af denna tanke föreslår kommittén anordnande af hvart tredje år sammanträdande möten af sådana personer, som kunna förutsättas hysa intresse för navigationsskolornas utveckling i ena eller andra hänseendet. Deltagare i dessa möten skulle, enligt kommitténs förslag, vara representanter för direktioner, föreståndare och lärare vid navigationsskolorna äfvensom representanter för idkare af sjöfartsnäringen eller sjömansyrket; och framhåller kommittén särskildt, att man genom att inbjuda de sistnämnda till deltagande i mötena skulle till fromma för navigationsundervisningen få till stånd ett fruktbarande samarbete mellan statsmyndigheterna och det praktiska arbetets män. Till dem af mötesdeltagarna, som utgöras af direktionsledamöter, föreståndare eller lärare, föreslås, förutom rese- och traktamentsersättning enligt resereglementet under resorna till och från sådant möte, viss traktamentsersättning för de dagar mötet varar att utgå af de i navigationsskolornas stat till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel.

Inträdesfordringar.

Hvad angår fordringarna för behörighet att vinna inträde i navigationsskolornas särskilda klasser, innehåller kommitténs förslag åtskilliga bestämmelser, som i olika hänseenden innebära skärpningar i jämförelse med nu gällande stadganden. Så är förhållandet särskildt beträffande fordringarna å föregående praktisk yrkesutbildning.

Lärokursernas längd m. m.

Vidkommande lärokursernas längd i de olika skolklasserna föreslår kommittén, att lärokursen i sjökaptens-, styrmans-, 1:a maskinist- och 2:a maskinistklass skall för hvardera klassen omfatta ett läsår, fördelat på två terminer, skilda genom ferier under två till tre veckor, samt att läsårets längd skall, ferierna inräknade, utgöra: i sjökaptensklass omkring 8 månader, i styrmansklass omkring 9 månader, i 1:a maskinistklass omkring 7 månader och i 2:a maskinistklass omkring 8 månader. Lärokurserna för skepparklass och 3:e maskinistklass skulle,

såsom redan förut nämnts, komma att omfatta en tid af omkring tre månader hvardera.

Vidare föreslås, att vid navigationsskolorna i Stockholm och Göteborg två styrmanskurser skulle anordnas hvarje år och delvis fortgå samtidigt; hvarjämte beräknas, att två kurser i skepparklass och maskinistklass årligen, i händelse af behof, skola kunna anordnas vid nämnda skolor.

Kommittébetänkandet innehåller vidare detaljerade föreskrifter om läroämnena och deras omfattning jämte beräkning af antalet veckotimmar för undervisningen i de särskilda kurserna äfvensom om undervisningens anordnande och sättet för dess meddelande samt om examinas förrättande m. m. Läroämen.

Hvad angår kompetensen för anställning såsom föreståndare och lärare, såväl ordinarie som »speciallärare» — hvilken senare benämning kommittén använt i stället för den nuvarande benämningen »extra lärare» — samt de med dessa befattningar förenade skyldigheter och rättigheter m. m. innehåller förslaget villkor och bestämmelser, som i åtskilliga hänseenden skilja sig från hvad därom för närvarande finnes stadgadt; och torde i afseende härå särskildt böra uppmärksammas, att den i gällande reglemente föreskrifna examen för vinnande af behörighet att söka föreståndarebefattning föreslagits jämväl skola fordras för behörighet till anställning såsom ordinarie lärare och biträdande lärare i navigation vid navigationsafdelning samt att undervisningen i ångmaskinlära jämte fysik och mekanik inom den föreslagna 1:a maskinistklassen af kommitténs flertal ansetts böra bestridas af på ordinarie stat anställd lärare, medan undervisningen i dessa ämnen för närvarande handhafves af extra lärare. Föreståndare
och lärare.

En viktig angelägenhet, som kommittén tagit under noggrann ompröfning, är frågan om föreståndares och lärares rätt att mot godtgörelse meddela privat undervisning åt eleverna; och har kommittén, under anförande, bland annat, att dylik undervisning för närvarande begagnas af det stora flertalet af eleverna samt att lärarna genom sådan undervisnings meddelande förskaffat sig afsevärda extra inkomster, afgifvit förslag till bestämmelser i ändamål att hålla privatundervisningen inom tillbörliga gränser. Privatunder-
visning.

Slutligen torde beträffande de i förslaget till navigationsskolereglemente förordade bestämmelser böra omförmälas, att såväl inskrifningsafgifter som terminsafgifter ansetts kunna utan olägenhet i någon mån förhöjas samt att examensafgift till enahanda belopp som inskrifningsafgift i visst fall synts böra erläggas. Inskrifningsafgifterna skulle enligt kommitténs förslag komma att uppgå till: 5 kronor för inträde i Inskrifnings-
och termins-
afgifter m. m.

skeppar- eller 3:e maskinistklass, 10 kronor för inträde i styrmans- eller 2:a maskinistklass och 15 kronor för inträde i sjökaptens- eller 1:a maskinistklass. Af elev, tillhörande styrmans-, sjökaptens-, 2:a eller 1:a maskinistklass, skulle erläggas en terminsafgift af 5 kronor för hvarje lästermin och af elev, tillhörande skeppar- eller 3:e maskinistklass, skulle upptagas en afgift af 3 kronor för hela lärokursen. Genom höjningarna samt de inkomster, som komma att tillföras skolorna genom afgifterna för de nytillkomna klasserna, anser kommittén en afsevärd ökning vara att emotse i de bidrag till böckers, undervisningsmateriells och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m., som nämnda afgifter äro afsedda att utgöra.

Navigationss-
lärarexa-
men.

Hvad därefter angår kommitténs förslag till kungörelse angående navigationsskolereglementet, där de nu hafva sin plats, och i stället intagas i en särskild kungörelse, samt att den undervisning, som afser att bibringa de i denna examen ingående kunskaper, föreslagits skola anordnas endast hvartannat år. Såsom motiv för sistnämnda förslag åberopas, att, enligt hvad som upplysts, elevernas antal i de hittills årligen hållna kurserna varit ganska ringa, vanligen endast 3 à 4, och att den motsedda ökning af elevantalet, som torde blifva en följd af förslaget om skyldighet för aspiranter till vissa lärarbefattningar att hafva genomgått nämnda kurser, icke torde blifva större, än att ifrågasvarande anordning fullt skulle komma att motsvara behovet.

Förslag till
stat.

I anslutning till de sålunda förordade författningsförslagen framlägger kommittén sitt förslag till ny stat för navigationsskolorna och för undervisning i navigationsskolarkursen.

Enligt detta förslag skulle statens slutsumma uppgå till ett belopp af 162,635 kronor.

Löneför-
måner.

I fråga om de omständigheter, som synas nödvändigögra en höjning af de till inspektör, föreståndare och lärare utgående löneförmåner, anför kommittén, utöfver hvad i det föregående därom meddelats, följande.

Sedan befattningen med navigationsskolorna öfverflyttats till förvaltningen af sjöärendena, fastställdes stat för dessa skolor att gälla från och med år 1878. Uti denna stat hafva sedermera ej skett andra väsentliga ändringar, än att dels en ny navigationsskola i Strömstad tillkommit, dels från och med år 1891 föreståndarnas tjänstgöringspenningar blifvit något ökade och ordinarie lärarnas aflöning fördelad i fast lön och tjänstgöringspenningar, dels inspektörens arfvode blifvit höjdt och arfvodeshöjning likaledes skett för extra lärare, dels ock slutligen nya lärarbefattningar blifvit i staten uppförda.

Kommittén anser obehöfligt vare sig att ingå på någon särskild redogörelse för de allmänt kända förhållanden, som för närvarande göra krafvet på höjda löneförmåner för statens tjänstemän till en brännande fråga, eller att uppdraga någon jämförelse med andra stats-tjänares, speciellt lärares, löneförhållanden. Visserligen skulle, säger kommittén, en sådan jämförelse af löneförmånerna på intet vis utfalla till fördel för navigationsskolornas lärare, men då dessa lärare med hänsyn till såväl utbildning som andra förhållanden utgöra en alldeles särskild kategori för sig, skulle jämförelsen blifva till föga gagn för bedömning af frågan om den löneförhöjning, af hvilken ifrågavarande lärare otvifvelaktigt äro i behof och utan hvilken någon verklig omorganisation af navigationsskolorna icke är tänkbar.

Kommittén framhåller endast några omständigheter, som göra en tillräcklig löneförhöjning oeftergiflig, nämligen dels det ökade arbete, som den nya organisationen kommer att kräva af inspektör, föreståndare och lärare, och dels behovet af en sådan inskränkning i föreståndares och ordinarie lärares rätt att mot godtgörelse meddela privat undervisning åt eleverna, att dylik undervisning hädanefter skulle komma att utgöra undantag i stället för regel.

Jag anhåller nu att få lämna en redogörelse för de i statförslaget förekommande utgiftsposter.

Den föreslagna statens särskilda poster.

Till arfvode åt inspektören upptages, såsom redan i det föregående omförmålts, ett belopp af 7,000 kronor.

För meddelande af undervisning i navigationslärarkursen uppföres i hvarje års stat ett belopp af 1,200 kronor, hvilka medel, då ifrågavarande kurs är afsedd att äga rum endast hvartannat år, besparas för ändamålet under de år, kursen ej äger rum. Härigenom kommer att till förfogande för hvarje kurs förefinnas ett belopp af 2,400 kronor, hvaraf ersättning afsetts skola utgå med 800 kronor till en hvar af tre för ifrågavarande undervisning anställda lärare.

Till hvar och en af föreståndarna vid skolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Härnösand uppföres en aflöning af 4,300 kronor, däraf lön 2,700 kronor och tjänstgöringspenningar 1,600 kronor; till en hvar af föreståndarna i Kalmar, Visby och Hälsingborg upptages aflöningen med 3,800 kronor, af hvilket belopp 2,500 kronor räknas såsom lön och 1,300 kronor såsom tjänstgöringspenningar, samt till hvar och en af föreståndarna i Gäfle, Västervik, Karlshamn och Strömstad med 3,000 kronor, däraf lön 2,000 kronor och tjänstgöringspenningar 1,000 kronor.

För samtliga ordinarie lärare — såväl vid navigations- som maskinistafdelning anställda — föreslås en aflöning af 2,500 kronor, hvaraf 1,700 kronor räknas såsom lön och 800 kronor såsom tjänstgöringspenningar.

För föreståndare och ordinarie lärare föreslås två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, att utgå efter 5 och 10 års tjänstgöring. Af ålderstilläggen räknas 350 kronor till lönen och 150 kronor till tjänstgöringspenningarna. Härtill skulle för föreståndaren komma fri bostad, som, i likhet med hvad för närvarande äger rum, skulle upplåtas af den stad, där skolan är belägen.

Följande uppgifter torde här till jämförelse få meddelas rörande motsvarande befattningshafvares löneförmåner enligt gällande stat. Inspektören åtnjuter ett arfvode af 2,000 kronor. Föreståndarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Härnösand erhålla en aflöning af 3,300 kronor, däraf 1,800 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar. Föreståndarna i Karlshamn, Kalmar, Västervik, Visby, Gäfle och Strömstad uppbära 2,800 kronor, däraf 1,800 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar. Ordinarie lärare i Stockholm, Göteborg och Malmö uppbära 1,800 kronor, däraf 1,000 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar. Ordinarie lärare i öfriga städer uppbära 1,500 kronor, däraf 1,000 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar. Härtill komma för föreståndarna två ålderstillägg å 500 kronor hvartdera jämte fri bostad samt för lärarna två ålderstillägg å 250 kronor hvartdera. Den nu gällande statens slutsumma uppgår till 100,800 kronor.

Vid hvardera af navigationsskolorna i Stockholm och Göteborg, där ökningen af föreståndarnas göromål skulle blifva rätt betydande, och föreståndarna därför enligt kommitténs åsikt skulle vara i behof af biträde vid undervisningen, föreslås anställande af en biträdande lärare i navigation med arfvode af 2,500 kronor för år.

För lärarna i skeppar- och 3:e maskinistklasser, hvilka lärare enligt kommitténs förslag skulle komma att bestrida hela undervisningen inom de respektive klasserna, föreslås aflöningen skola utgå i form af arfvoden å 900 kronor för hela kursen.

Hvad därefter angår aflöningen för de egentliga speciallärarna, innebär kommitténs förslag införandet af en helt ny princip. Dessa lärare åtnjuta för närvarande årliga arfvoden till växlande belopp, högst 1,800 kronor och lägst 200 kronor, och dessa arfvoden utgå oberoende af undervisningstidens längd, som torde vara ganska växlande vid de

olika skolorna. Enligt kommitténs åsikt böra arfvodena till speciallärarna utgå med visst belopp för undervisningstimme per vecka, eller efter enahanda grunder, som i fråga om liknande lärarbefattningar tillämpats vid en del lönerogleringar under senare tider, exempelvis vid sjökrigsskolan. Arfvodena hafva föreslagits till 150 eller 120 kronor för undervisningstimme per vecka, alltefter de större eller mindre fordringar, de olika ämnena ställa på lärarna. Ett undantag härifrån har dock gjorts i fråga om lärarna i ångmaskinlära, fysik och mekanik samt i matematik vid maskinistafdelningarna, för hvilka lärare arfvodet för undervisningstimme per vecka föreslagits till 100 kronor, en nedsättning, som ansetts kunna motiveras med det för ifrågavarande lärare upptagna större antalet undervisningstimmar.

För undervisning i hälso- och förbandslära, hvartill i gällande stat afses 200 kronor för hvarje skola, föreslås ersättningen beräknad till 7 kronor 50 öre för hvarje timmes undervisningsskyldighet.

Af en jämförelse mellan antalet ordinarie lärare inom navigationsafdelningarna enligt nu gällande stat och den föreslagna staten framgår, att 8 ordinarie lärarebefattningar skulle komma att indragas, nämligen en dylik befattning vid hvardera af skolorna i Göteborg, Malmö, Härnösand, Västervik, Gäfle och Strömstad samt två befattningar vid skolan i Karlshamn, hvaremot en ordinarie lärare skulle tillkomma vid den nyinrättade skolan i Hälsingborg. Hvad beträffar förstnämnda lärare anser kommittén, att, så länge de kvarstå i tjänsten, de torde kunna åläggas undervisningsskyldighet i skepparklasserna eller såsom biträdande lärare i navigation i de skolor, där sådana lärare äro afsedda att anställas, samt att för sådant fall de för omförmälda undervisning upptagna arfvoden i stället torde kunna besparas.

Till böckers, undervisningsmateriells och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m. har för samtliga skolor beräknats lika stort belopp, eller 500 kronor, hvilket för de större skolorna betecknar någon sänkning och för de mindre skolorna någon höjning i jämförelse med de i gällande stat för samma ändamål upptagna summor. Hvad som utöfver nyssnämnda belopp erfordras för ifrågavarande utgifter är afsedt att fyllas genom anlåtande af elevernas afgifter, hvilka, såsom framgår af det föregående, blifvit något förhöjda. Då dessa afgifter komma att uppgå till betydligt högre belopp vid de större skolorna än vid de mindre, torde, enligt kommitténs förmenande, de i statförslaget upptagna beloppen vara tillräckliga afven för de förra skolorna.

De i gällande stat till extra lärarkrafter enligt marinförvaltningens bestämmande och till Kungl. Maj:ts disposition upptagna belopp af 5,500 och 2,900 kronor hafva i kommitténs förslag upptagits till respektive 5,000 och 3,000 kronor. Detta har emellertid — säger kommittén — endast kunnat ske förslagsvis, då det torde vara omöjligt att på förhand, innan man fått någon erfarenhet om huru behofven för den nya organisationen komma att gestalta sig, verkställa någon detaljerad beräkning öfver dessa kostnader. Detta gäller såväl kostnaderna för extra lärarkrafter som de kostnader, som böra utgå af de till Kungl. Maj:ts disposition ställda medel, hvilka senare kostnader torde komma att afse en hel del olika ändamål, såsom t. ex. ersättningar åt tillförordnade examensförrättare, vikariatsersättningar vid ledighet för inspektören m. m.

Villkor för
åtnjutande
af löneför-
månar m. m.

Någon redogörelse för det af kommittén framlagda förslaget till villkor för åtnjutande af de i statförslaget uppförda löneförmåner samt till pensionsbestämmelser torde här ej behöfva ifrågakomma, då, såsom af det följande framgår, förslaget i dessa delar förlorat sin aktualitet till följd af efter betänkandets afgifvande inträdda ändrade förhållanden.

Ämbetsver-
kens utlå-
tande.

Jag anhåller nu att få öfvergå till en redogörelse för marinförvaltningens och kommerskollegii ofvan nämnda gemensamma underdåniga utlåtande öfver kommitténs förslag.

Befälsför-
ordning.

Hvad då först beträffar förslaget till ny befälsförordning framställa väl ämbetsverken i en del afseenden erinringar mot af kommittén förordade bestämmelser, men då dessa erinringar tillika med de å dem grundade förslag till ändringar icke äro af beskaffenhet att medföra rubbning af de grunder, enligt hvilka omorganisationen af navigations-skolorna enligt kommitténs åsikt bör företagas, torde någon redogörelse för hvad ämbetsverken i dessa hänseenden anført icke i detta sammanhang vara påkallad.

Reglemente
för naviga-
tionssko-
lorna.

Vidkommande därefter kommitténs förslag till nytt reglemente för navigationsskolorna hafva ämbetsverken jämväl i åtskilliga afseenden föreslagit bestämmelser, som innefatta större eller mindre skiljaktigheter mot hvad af kommittén föreslagits. I den mån dessa skiljaktigheter öfva inflytande på frågan om navigationsskolornas omorganisation i den riktning kommittén tänkt sig densamma eller på frågan om ny stat för dessa skolor enligt det af kommittén framlagda förslaget, torde en redogörelse för ämbetsverkens utlåtande vara erforderlig.

Navigations-
skolornas
antal m. m.

I fråga om navigationsskolornas antal, omfattningen af deras verksamhet och därmed samband ägande förhållanden anföra ämbetsverken följande.

»Enligt kommitténs förslag skulle utöfver de nuvarande navigations-skolorna, till antalet tio, inrättas en ny, förlagd till staden Hälsingborg. I anledning häraf må till en början erinras, att 1902 års riksdag icke fann skäl bifalla vid densamma väckt motion om inrättande af en fullständig navigationsskola i nämnda stad under samma villkor och bestämmelser som de, hvilka gällde för andra sådana skolor i riket, samt att, sedan stadsfullmäktige i Hälsingborg i september 1902 hos Kungl. Maj:t — under förklarande att fullmäktige vore villiga att, därest Riksdagen beviljade statsanslag för en navigationsskola i staden, för denna upplåta nödiga och lämpliga lokaler — gjort framställning om att Kungl. Maj:t täcktes till 1903 års riksdag aflåta proposition i enahanda syfte, som i ofvannämnda motion omförmäldes, denna framställning icke föranledde till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Vål må erkännas, att Hälsingborg är en af landets lifligaste sjöstäder och att genom det intresse, stadens myndigheter lagt i dagen för erhållande af en navigationsskola därstädes, betingelser synas förefinnas för meddelandet af en effektiv navigationsundervisning på platsen. Men dessa förhållanden torde dock icke böra vara för frågan afgörande. Inrättandet af en navigationsskola medför afsevärda utgifter för det allmänna, och från statens synpunkt måste därför noggrant pröfvas, huruvida förläggning af en navigationsskola till Hälsingborg är af verkligt behof påkallad. Ämbetsverken kunna icke finna, att så är förhållandet. De, som vinna inträde i navigationsskolorna, torde merendels vara från landsbygden, särskildt kusttrakter, och för dem är det tvifvelsutän i allmänhet af mindre betydelse, om de uppehålla sig på platser, som ligga på kortare eller längre afstånd från deras hemorter. Erfarenheten har för öfrigt gifvit vid handen, att vid val af navigationsskola ofta helt andra synpunkter än skolans närbelägenhet till hemorten varit bestämmande. Genom nutidens utvecklade kommunikationsmedel har Hälsingborg snabba och bekväma förbindelser med å ena sidan det därifrån endast några mil liggande Malmö och å andra sidan Göteborg, i hvilka båda städer navigationsskolor finnas. I navigationsskolan i Malmö, som förfogar öfver utmärkta och rymliga lokaler, har under sista läsåret antalet elever i styrmansklassen eller den klass, som i allmänhet har att uppvisa de flesta eleverna, endast varit hälften mot hvad utrymmet medgifvit, och jämväl i Göteborgs navigationsskola har under senare tiden plats funnits för långt flera än som där intagits. Häraf framgår oförtydbart, att de personer från Hälsingborg och kringliggande orter, som vilja begagna sig af navigationsundervisning, lämpligen kunna få

sin utbildning vid någondera af navigationsskolorna i Malmö eller Göteborg. Att indraga en eller annan af de mindre besökta navigations-skolorna och i stället inrätta en skola i Hälsingborg lär icke heller böra ifrågasättas. En sådan åtgärd skulle helt visst inom vederbörande samhälle, som under åratals haft navigationsskola och därför inrättat sig, väcka mycken misstämning.

Indragning af någon navigationsskola vore för öfrigt numera mindre lämplig, då tilloppet af elever förväntas blifva större än förut på grund af de ifrågasatta nya bestämmelserna angående befäl å handelsfartyg.

På grund af hvad sålunda anförts afstyrka ämbetsverken förslaget om förläggning af en navigationsskola till Hälsingborg.

I underdånig skrifvelse den 26 januari 1907 från ett stort antal fartygsredare har framhållits angelägenheten af att ökad tillfälle beredes till afläggande af maskinistexamen genom anordnande af maskinistafdelningar vid ytterligare två navigationsskolor utom dem, där sådana afdelningar af kommittén föreslagits. Ämbetsverken, som anbefallts taga denna framställning under öfvervägande vid afgifvande af utlåtande öfver kommitténs betänkande, instämma häri och anse, att fullständiga maskinistafdelningar böra anordnas vid navigationsskolorna i Kalmar och Gäfle, vid den förstnämnda på den grund, att å hela kusten från Malmö till Stockholm icke finnes någon utbildningsanstalt för maskinister, samt vid navigationsskolan i Gäfle med hänsyn till denna stads betydelse för Norrland.

Vidare dela ämbetsverken icke kommitténs mening, att sjökaptensklassen vid navigationsskolan i Västervik skulle indragas eller att vid denna skola skulle inrättas en maskinistafdelning för utbildande af maskinister af 3:e klass.

Vid Västervik råder nämligen ganska liflig sjöfart, och därvarande navigationsskola är inrymd i en nyuppförd, särdeles ändamålsenlig byggnad samt disponerar öfver en rik samling instrument och annan undervisningsmateriel. Då sålunda Västerviks navigationsskola väl lämpar sig att omfatta fullständig navigationsafdelning, torde indragning af dess sjökaptensklass ej böra ifrågakomma. Ämbetsverken afstyrka äfven förslaget om en 3:e maskinistklass vid skolan, särskildt med hänsyn till hvad som anförts rörande inrättande af en fullständig maskinistafdelning vid navigationsskolan i Kalmar.

Beträffande navigationsskolan i Strömstad hålla ämbetsverken i motsats till kommittén före, att denna skola bör tillökas med en ma-

skinistafdelning för maskinister af 3:e klass. Såsom skäl härför framhållas dels den i Bohuslänska skärgården förefintliga lifliga trafiken af mindre ångare och särskildt motorbåtar, hvilken trafik påkallar utbildning af maskinister för dessa, dels ock att önskemålet om ökad antal platser, hvarest maskinistexamen kan afläggas, bör tillgodoses jämväl beträffande västkusten.

I fråga om navigationsskolan i Visby har marinförvaltningen införskaffat en uppgift om därvarande elevers mantalsskrifningsorter under tioårsperioden 1898—1908. Af denna framgår, att det öfvervägande antalet af eleverna alltifrån 1901 varit från fastlandet och sålunda ej haft sitt hemvist å Gottland. Att vid sådant förhållande och då i Visby eller å Gottland icke bedrifves någon afsevärd rederiverksamhet, ej heller i regel sjöfart å längre trader, ändock på sätt kommittén föreslagit bibehålla fullständig navigationsafdelning vid därvarande navigationsskola kan icke hafva fog för sig. För att de å Gottland hemmahörande utöfvarna af inre- och Östersjöfart med minsta möjliga kostnader må kunna erhålla sin korta teoretiska utbildning å ön, tarvas inrättande af en skepparklass vid skolan. Om därtill med hänsyn till Gottlands afskilda läge och särskilda förhållanden Visby navigationsskola jämväl kommer att omfatta styrmansklass, torde staten hafva nöjaktigt tillgodosett Gottlands skäligen anspråk i fråga om navigationsskoleundervisningen därstädes.

I enlighet med hvad sålunda anförts föreslå ämbetsverken, med instämmande uti kommitténs förslag beträffande omfattningen af navigationsskolornas i Stockholm, Göteborg, Malmö, Härnösand och Karlshamn verksamhet, att navigationsskoleundervisningen i öfrigt sålunda ordnas, att navigationsskolor med fullständig såväl navigations- som maskinistafdelning må finnas i Kalmar och Gäfle, navigationsskola med fullständig navigationsafdelning i Västervik, navigationsskola med navigationsafdelning, omfattande styrmans- och skepparklass, äfvensom maskinistafdelning, innehållande 3:e maskinistklass, i Strömstad samt navigationsskola med navigationsafdelning, omfattande styrmans- och skepparklass, i Visby.»

Beträffande därefter kommitténs förslag om öfverflyttande af den allmänna uppsikten öfver navigationsskolorna från marinförvaltningen till kommerskollegium anse ämbetsverken det vara obestriddigt, att den mest principenliga anordningen måste vara, att uppsikten öfver de inkom för handelsflottans behof inrättade undervisningsanstalterna är förlagd hos den myndighet, som har att i allmänhet tillvarataga handelssjöfartens intressen. Då emellertid för närvarande kommerskollegii

Öfverstyrelsen.

sammansättning icke är afpassad med hänsyn till vissa angifna kraf, som måste uppställas såsom oeftergiftig förutsättning för uppsiktens öfver navigationsskolorna förläggande hos detta ämbetsverk, däribland krafvet på att erforderlig sakkunskap för behandling af navigations-skoleärendena varder i kollegium representerad, anse sig ämbetsverken ej kunna förorda en omedelbar öfverflyttning dit af dessa ärenden. Ämbetsverken erinra därjämte, bland annat, därom att Kungl. Maj:t den 13 november 1908 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning rörande förändrad organisation af kommerskollegium; och uttala ämbetsverken den uppfattningen, att denna kommitté torde böra erhålla i uppdrag att taga i öfvervägande frågan om lämpligaste sättet för ordnande af kollegii organisation med hänsyn särskildt tagen till en eventuell öfverflyttning till kollegium af ärenden angående navigations-skolorna.

På grund häraf och af i öfrigt anförda skäl hemställa ämbetsverken, att kommitténs förslag om öfverflyttande af den allmänna uppsikten öfver navigationsskolorna icke måtte för närvarande föranleda till åtgärd i sådan riktning.

Inspektören. Lika med kommittén anse ämbetsverken, att inspektören bör förordnas för en tid af endast tre år i sänder. Ämbetsverken hafva emellertid velat uttala, att det torde möta ganska stor svårighet att finna en duglig person, som, utan att innehafva statstjänst och därigenom vara tillförsäkrad tryggad utkomst för framtiden, är hugad att för en så begränsad tid åtaga sig befattningen ifråga, och föreställa sig därför, att för densamma näppeligen annan lämplig person än en officer vid flottan eller i flottans reserv eller en navigationsskoleföreståndare kan erhållas.

Dubbla styr-
manskurser
m. m. Hvad vidare angår förslaget att under hvarje år anordna dubbla styrmanskurser vid navigationsskolorna i Stockholm och Göteborg finna ämbetsverken denna anordning medföra för stora kostnader och för öfrigt icke för närvarande vara af behovet påkallad. Däremot anse ämbetsverken, att, då möjligen på grund af tilloppet af inträdessökande allenast en kurs under året i hvardera af skeppar- och 3:e maskinistklasserna icke kan vara tillfyllest, öfverstyrelsen må tilläggas befogenhet att vid behof anordna två sådana kurser under ett läsår.

Privat un-
dervisning. I likhet med kommittén finna ämbetsverken det vara högeligen angeläget, att åtgärder vidtagas för inskränkning i möjligaste mån af föreständares och lärares rätt att mot godtgörelse meddela privat undervisning åt skolans elever. Ämbetsverken anse emellertid andra åtgärder i denna angelägenhet vara af nöden än de af kommittén förordade och

föreslå i sådant afseende dels förbud för föreståndare att mot godtgörelse meddela privatundervisning åt vare sig skolans elever eller inträdessökande, dels ock reglementsbestämmelser i öfrigt, som innebära väsentlig inskränkning i rätten att meddela sådan undervisning både för ordinarie lärare och »extra lärare» — hvilken senare benämning ämbetsverken anse böra bibehållas i stället för den af kommittén föreslagna benämningen »speciallärare».

Såsom en oeftergiftig förutsättning för den betydliga inskränkningen i nyssnämnda rätt framhålla ämbetsverken dock, att föreståndares och lärares löneförmåner böra afsevärdt höjas, enär med de otillräckliga löner, som för närvarande består lärarpersonalen, densamma i de flesta fall är nödgad att för sin utkomst och bärgning tillgripa privatundervisning såsom biförtjänst.

I fråga om de af kommittén föreslagna inskrifnings- och examensavgifterna framhålla ämbetsverken, att de synas väl låga och att det kunde ifrågasättas, om de ej borde höjas öfver hela linjen. Ämbetsverken hafva emellertid med hänsyn till elevernas merendels blygsamma ekonomiska villkor inskränkt sig till att föreslå höjning med 5 kronor af nämnda avgifter för sjökaptens- och 1:a maskinistklasserna, hvarigenom en hvar af dessa avgifter skulle komma att uppgå till 20 kronor. Då kommittén förmenat, att genom höjningen af inskrifnings- och terminsavgifter samt de inkomster, som komme att tillföras skolorna genom sådana avgifter för de nytillkomna klasserna, en så afsevärd ökning vore att emotse i bidragen till böckers, undervisningsmateriells och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning med mera, hafva ämbetsverken velat uttala, att de ingalunda känna sig öfvertygade om att avgifterna, ens sådana de af ämbetsverken föreslagits, komma att medföra tillräckligt tillskott till skolornas expensanslag för täckande af nyssnämnda utgifter. Till upplysning om till hvilka belopp kostnaderna för skollokalerna kunna uppgå erinra ämbetsverken om att för den nyuppförda navigationsskolebyggnaden i Stockholm till städning och skötsel af värmeledning m. m. samt till bränsle och lyse funnits nödigt anvisa, utöfver i staten för navigations-skolorna upptagna medel, ej mindre än 4,200 kronor för år 1908 och 3,700 kronor för år 1909.

I anslutning till hvad ämbetsverken sålunda erinrat och anfört beträffande de af kommittén afgifna förslag framlägga ämbetsverken nytt förslag till stat för navigationsskolorna i riket och för undervisning i navigationslärarkursen, hvilket förslag företer vissa afvikelser från kommitténs. Dessa afvikelser hafva hufvudsakligen föranledts af dels före-

Inskrifnings-
avgifter m. m.

Förslag till
stat.

slagen förändrad organisation af åtskilliga navigationsskolor, dels höjning af aflöningarna åt föreståndare och lärare, dels ock ökning ej mindre af expensmedlen vid de större skolorna än äfven af det för extra lärarkrafter afsedda belopp.

Enligt det af ämbetsverken sålunda framlagda förslaget uppgår statens slutsumma till ett belopp af 209,750 kronor.

I afseende å detta förslag anföra ämbetsverken, utöfver hvad i det föregående omförmälts, ytterligare följande.

Löneför-
månér m. m.

Med afseende å lönestaten för föreståndare och lärare må till en början erinras om, att den nya organisationen icke allenast kommer att af dem kräfva ökad arbete, utan äfven ställer högre fordringar på deras utbildning för kallet. Med hänsyn till berörda omständigheter och framför allt den af ämbetsverken föreslagna betydliga inskränkingen i lärarpersonalens rätt att mot godtgörelse meddela privatundervisning åt eleverna torde lönerna för nämnda personal nödvändigtvis böra sättas till ej oväsentligt högre belopp än kommittén föreslagit och så tillmätas, att de bereda vederbörande befattningshafvare anständig bärgning.

Ämbetsverken föreslå fördenskull i fråga om föreståndarnas löneförmånér,

att för föreståndarna vid samtliga de skolor, hvilka enligt ämbetsverkens hemställda skola omfatta fullständig såväl navigations- som maskinistafdelning med undantag af navigationsskolan i Kalmar, eller således vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Härnösand och Gäfle begynnelselönen bestämmes till 4,500 kronor, däraf lön 2,700 kronor och tjänstgöringspenningar 1,800 kronor,

att föreståndaren vid navigationsskolan i Kalmar, med hänsyn därtill att lefnadskostnaderna i denna stad torde vara ej oväsentligt lägre än å öfriga ofvannämnda orter, tilldelas en begynnelselön af 4,200 kronor, af hvilket belopp 2,700 kronor beräknas som lön och 1,500 kronor som tjänstgöringspenningar,

att för föreståndaren vid navigationsskolan i Västervik begynnelselönen sättes till 4,000 kronor, däraf lön 2,500 kronor och tjänstgöringspenningar 1,500 kronor; samt

att föreståndarna vid de mindre navigationsskolorna i Strömstad, Karlshamn och Visby erhålla en begynnelselön af 3,500 kronor, hvaraf 2,300 kronor utgör lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar.

Beträffande därefter aflöningsförmånerna för de ordinarie lärarna torde de af dessa lärare, som äro anställda vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö, med fästadt afseende å de dyrare

lefnadsförhållandena i nyssnämnda städer, böra komma i åtnjutande af särskildt ortstillägg, hvilken aflöningsform vunnit vidsträckt tillämpning vid de löneregleringar, som genomförts under de senare åren; och hemställa ämbetsverken, att för nu ifrågavarande lärare begynnelselönen bestämmes till 3,000 kronor, däraf 1,800 kronor beräknas som lön, 900 kronor som tjänstgöringspenningar och 300 kronor som ortstillägg. Vid de öfriga skolor, där enligt ämbetsverkens förslag ordinarie lärare skola finnas, synes lärarnas begynnelselön böra sättas till 2,700 kronor, däraf lön 1,800 kronor och tjänstgöringspenningar 900 kronor.

Ämbetsverken hemställa vidare, att, förutom af kommittén föreslagna två ålderstillägg, ett tredje sådant, jämväl å 500 kronor, hvaraf 350 kronor räknas till lönen, efter femton års väl vitsordad tjänstgöring, må kunna tilldelas såväl föreståndare som ordinarie lärare. Såsom skäl härför framhålles särskildt, att enligt lagen angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 skyldighet ålagts dem att bidraga till egen pensionering äfvensom att tiden för bemälda befattningshafvares pensionerande framflyttats med två år.

Då enligt ämbetsverkens förmenande de af kommittén föreslagna biträdande lärarna i navigation vid hvardera af navigationsskolorna i Stockholm och Göteborg icke äro erforderliga, om jämlikt ämbetsverkens förslag två styrmansklasser icke komma att samtidigt pågå vid dessa skolor, har aflöning för ifrågavarande lärare ur ämbetsverkens förslag till stat uteslutits.

Vidkommande aflöningen för de extra lärarna biträda ämbetsverken väl kommitténs förslag, att arfvodena till dem böra beräknas för undervisningstimme per vecka, men hålla före att, därest för befattningarna ifråga skola kunna förvärfvas dugliga personer, ersättningen till en hvar af de extra lärarna skäligen ej bör utgå med lägre belopp än 150 kronor för undervisningstimme per vecka.

Hvad angår anvisningarna till böckers, undervisningsmateriels och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning med mera, eller de så kallade expensmedlen, anse ämbetsverken de härför af kommittén beräknade beloppen icke vara tillräckliga för de större skolornas behof, men däremot väl rundligt tilltagna för de mindre skolornas. Med anledning häraf hafva i ämbetsverkens statförslag expensmedlen — som uppföras med sammanlagdt belopp af 6,000 kronor — höjts för navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Härnösand, Kalmar och Gäfle samt för de återstående skolorna, med undantag af den i Västervik, nedsatts till de belopp, hvartill dessa medel äro i gällande stat upptagna.

I förslaget till reglemente för navigationsskolorna hafva, såsom redan nämnts, ämbetsverken hemställt, att, om tilloppet af inträdessökande därtill gifve anledning, två kurser i skeppar- och 3:e maskinistklasserna måtte kunna anordnas under ett läsår. De kostnader, som häraf skulle föranledas, synas ämbetsverken böra utgå af de medel, som anvisas till extra lärarkrafter. Då emellertid beloppet af ifrågavarande medel, sådant det af kommittén beräknats, icke torde vara tillräckligt för täckande af omförmälda utgifter, föreslå ämbetsverken, att det höjes från det af kommittén föreslagna beloppet, 5,000 kronor, till 10,000 kronor.

Kommittén har, med beräkning att ersättning skulle utgå med 800 kronor till hvar och en af de tre lärarna i navigationslärarkursen, ansett, att för undervisningen i berörda kurs borde anvisas 2,400 kronor. Med afseende därå att af läraren i astronomi och astronomisk navigation kräfdes både högre kompetens och vida mera arbete än af de andra lärarna, anse ämbetsverken arfvodet till läraren i den astronomiska kursen skäligen böra höjas och utgå med förslagsvis 1,400 kronor, hvaremot arfvodena till de öfriga lärarna, såsom kommittén föreslagit, synts kunna bestämmas till 800 kronor för dem hvardera. Kostnaden för navigationslärarkursen skulle således komma att uppgå till 3,000 kronor. Då sådan kurs skulle anordnas hvartannat år, torde emellertid allenast ett anslag af 1,500 kronor för år böra i staten upptagas.

Instrument
samling
m. m. för
navigations-
lärar-
kursen.

Beträffande navigationslärarkursen omförmäla ämbetsverken vidare, hurusom i ett af de till ämbetsverken afgifna yttrandena framhållits det trängande behovet för undervisningen i denna kurs af såväl en särskild instrumentsamling som ett bibliotek, omfattande litteratur i de ämnen, som ingå i de olika lärokurserna, samt föreslagits, att i staten måtte upptagas ett anslag af 6,000 kronor för en gång och sedermera årligen 500 kronor för inköp af böcker och instrument för berörda undervisning. Ämbetsverken finna denna framställning beaktansvärd och hemställa därför, att de belopp, som för angifna ändamål beräknats erforderliga, uppföras i stat, hvarvid ämbetsverken, som uppföra berörda post å 500 kronor i den ordinarie staten, dock velat uttala, att denna post jämväl bör afse ifrågakommande utgifter för bränsle, lyshållning, städning och arfvode åt vaktmästare.

Villkor för
löneför-
måners åt-
njutande
m. m.

Hvad till sist angår kommitténs förslag till villkor för åtnjutande af de å navigationsskolornas stat uppförda löneförmåner samt till pensionsbestämmelser anföra ämbetsverken därom följande.

Då i de af kommittén föreslagna bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna löneförmåner icke inrymmas åtskilliga villkor, som i samband med fastställande af nya lönestater för under senare tid

omreglerade verk och inrättningar uppställts för åtnjutande af de i dessa stater omförmälda aflöningsförmåner, samt de föreslagna bestämmelserna dessutom i ett och annat hänseende torde behöfva omredigeras, hafva ämbetsverken utarbetat nytt förslag till bestämmelser uti ifrågavarande hänseende, hvilket förslag ämbetsverken bilägga sitt underdåniga utlåtande i ärendet.

Några särskilda pensionsbestämmelser beträffande skolornas föreståndare och lärare lära icke vara erforderliga, då lagen angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 är gällande för navigationsskolläraryrkespersonalen.

Beträffande åter inspektören för navigationsskolorna synas, för att å ena sidan göra inspektörsbefattningen mera begärlig och å andra sidan sporra inspektörens intresse i tjänsten, talande skäl föreligga för att pension beredes honom, om han innehaft befattningen under viss tid och tillika uppnått vissa lefnadsår. Ämbetsverken hemställa på grund häraf, att pension till belopp af 4,000 kronor måtte tillerkännas inspektören, därest han varit innehafvare af befattningen under 15 år och därjämte uppnått 55 lefnadsår; hvarjämte ämbetsverken anse, att vid händelse af bifall härtill det torde böra föreskrifvas, att, om inspektören är berättigad till pension å annan stat, hans sammanlagda pension ej må öfverstiga nyssnämnda belopp.

Lika med navigationsskolekommittén och de i ärendet hörda ämbetsverken anser jag en omorganisation af navigationsskolorna vara af behofvet synnerligen påkallad, för att desamma skola vara i stånd att enligt nutidens fordringar fylla sitt ändamål. Efter den allsidiga utredning, frågan numera vunnit, har densamma också kommit i ett sådant läge, att en lösning icke vidare bör undanskjutas.

Vidkommande först frågan om antalet navigationsskolor och fördelningen af undervisningen på de särskilda skolorna ansluter jag mig till ämbetsverkens förslag i dessa afseenden. Jag anhåller få erinra, att enligt detta skola finnas navigationsskolor med fullständig såväl navigations- som maskinistafdelning i Stockholm, Göteborg, Malmö, Kalmar, Gäfle och Härnösand, navigationsskola med fullständig navigationsafdelning i Västervik, navigationsskola med navigationsafdelning, omfattande styrmans- och skepparklass, samt maskinistafdelning, innehållande 3:e maskinistklass, i Strömstad samt navigationsskolor med navigationsafdelning, omfattande styrmans- och skepparklass, i Karlshamn och Visby. Någon förändring i nuvarande förhållanden beträffande antalet skolor och orter, där de finnas, föreslås således icke. En

Departements-
chefens
yttrande.

minskning af skolornas antal skulle väl kunna medföra besparing i kostnaderna för undervisningen, likasom äfven genom en dylik åtgärd måhända lättnader skulle vinnas för ett noggrannt genomförande af likformighet i undervisningen och för kontrollens utöfvande samt större säkerhet erhållas för att goda lärarkrafter alltid funnes att tillgå. Men å andra sidan torde, såsom redan 1897 års kommitterade framhöllo, den nuvarande ordningen med ett större antal navigationsskolor, spridda kring våra vidsträckta kuster, såväl medföra åtskilliga betydande fördelar för dem, som önska begagna undervisningen vid skolorna, som bidraga att stärka intresset för sjömansyrket bland vidare kretsar af befolkningen. Ett antal af sex fullständiga skolor synes mig i intet fall kunna betecknas såsom öfverflödigt stort. Den af ämbetsverken föreslagna fördelningen af dessa skolor å särskilda orter inom landet torde äfven få anses tillfredsställande. Vid öfvervägande af frågan om möjligen någon eller några af de öfriga fyra skolorna lämpligen borde indragas, förtjänar beaktas, att dessa skolor, såsom framgår af deras föreslagna organisation, hufvudsakligen få till ändamål att tillgodose vederbörande orters behof af utbildning af befäl i de lägre graderna. Från denna synpunkt måste deras bibehållande anses synnerligen önskvärdt, hvarför jag ej heller funnit mig kunna tillråda indragning af någon bland dem.

Beträffande de öfriga åtgärder, som böra vidtagas för ett ändamålsenligt ordnande af navigationsskolorna och undervisningen därstädes, finner jag mig likaledes i allt väsentligt kunna biträda hvad ämbetsverken föreslagit. Jag anhåller endast att få göra följande erinringar.

Hvad beträffar ämbetsverkens förslag om vidtagande af åtgärder för beredande af rätt till pension åt inspektören, torde denna fråga lämpligen kunna anstå, till dess erfarenhet vunnits om de möjligheter, som förefinnas i fråga om inspektörsbefattningens besättande.

Då ortstillägg i förslaget upptagits för ordinarie lärare ej endast i Stockholm utan jämväl i Göteborg och Malmö, anhåller jag till ytterligare stöd härför få erinra, att genom den år 1908 af Riksdagen godkända löneregleringen för landtmäteristaten i orterna förste landtmätarna i Göteborgs och Bohus län och Malmöhus län erhållit ortstillägg såväl som förste landtmätarna i Stockholms län och de tre nordligaste länen.

I fråga om de ordinarie lärarna inom navigationsafdelningarna framhåller kommittén, att af en jämförelse mellan antalet dylika lärare enligt gällande stat och den af kommittén föreslagna staten framgår, att åtta sådana lärarbefattningar skulle komma att indragas, hvarjämte kommittén uttalat den åsikten, att, så länge dessa lärare stå kvar i tjänsten, dem torde kunna åläggas annan undervisningsskyldighet i den

skola, där de äro anställda, samt att för sådant fall den för sistnämnda undervisning beräknade ersättningen i stället skulle kunna besparas. Enligt ämbetsverkens förslag har antalet ordinarie lärarbefattningar, som genom den nya organisationen skulle komma att indragas, minskats till sex, nämligen en befattning i Göteborg, en i Härnösand, två i Karlshamn, en i Visby och en i Strömstad. Enligt nådigt bref den 7 april 1893 förordnade Kungl. Maj:t, att den ena af de två enligt nuvarande stat vid navigationsskolan i Härnösand befintliga ordinarie lärarbefattningarna tillsvidare icke skulle besättas, och har den ej heller senare blifvit tillsatt. Vidare anhåller jag få erinra, att Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 31 december 1906 föreskrifvit, att såväl en då ledigvarande ordinarie lärarbefattning som de ordinarie lärarbefattningar vid navigationsskolorna, hvilka framdeles blefve lediga, tillsvidare skulle uppehållas endast på förordnande. På grund af sistberörda föreskrift bestridas för närvarande en sådan befattning i Göteborg och en i Malmö på förordnande, hvarjämte de ordinarie lärarna i Strömstad och Gäfle äro förordnade såsom föreståndare vid navigationsskolorna i respektive Strömstad och Karlshamn samt deras ordinarie befattningar uppehållas på förordnande. Af det nu anförda torde framgå, att vid ett genomförande af den nya organisationen endast ett ringa fåtal af de nuvarande ordinarie befattningshafvarna icke kunna öfverflyttas å den nya staten. För närvarande kan emellertid icke med säkerhet beräknas, huru förhållandena i detta afseende komma att gestalta sig, hvarför ej heller kostnaden för aflöning af dylika lärare kan uppgifvas. I detta sammanhang bör tillika framhållas, att ordinarie lärare, som ej kan erhålla anställning å ny stat, dock lär kunna tillförbindas att bestrida undervisningsskyldighet såsom extra lärare vid den skola, där han är anställd, hvarigenom särskild kostnad för sådan undervisning skulle undvikas. Under tiden för den nya organisationens genomförande torde besparingar å de beräknade anslagen kunna emotses. Detta gäller särskildt första året af organisationens tillämpning på grund däraf att en del befattningar icke komma att behöfva tillsättas, förr än då nytt läsår vid skolorna tager sin början, hvilket jämväl enligt den nya organisationen äger rum under senare hälften af kalenderåret. Under nu angifna förhållanden synes mig Riksdagens medgifvande böra utverkas, att dylika besparingar måtte under öfvergångstiden för den nya organisationens genomförande få anlitas för bestridande af aflöning till de ordinarie befattningshafvare, hvilka ej kunna beredas platser å ny stat. Ämbetsverken hafva i sitt utlåtande föreslagit, att ett belopp af 6,000 kronor för en gång måtte anvisas för anskaffning af en särskild

instrumentsamling och ett bibliotek att användas vid undervisningen i navigationslärarkursen. Äfven för tillgodoseende af nämnda behof anser jag, att omförmälda besparingar lämpligen böra kunna tagas i anspråk.

Att, på sätt föreslagits, under anslaget till navigationsskolorna uppföra hälften af den beräknade kostnaden för arfvoden till lärare vid navigationslärarkursen, med förbehåll att denna hälft hvart annat år skulle för det särskilda ändamålet besparas, torde med hänsyn till detta anslags natur icke låta sig göra. Däremot anser jag begäran böra framställas hos Riksdagen att å ordinarie stat uppföra ett särskildt reservationsanslag för navigationslärarkursen, hvilket lämpligen skulle innefatta ej mindre hälften af erforderligt belopp till lärarearfvoden vid hvarje kurs än äfven behöfliga medel, för år räknadt, till inköp af böcker och annan undervisningsmateriel samt till utgifter för bränsle, lyshållning, städning och arvode åt vaktmästare.

Slutligen anhåller jag få erinra, hurusom jag — enligt hvad som inhämtas af utdrag ur statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärenden den 26 mars 1909, bifogadt Kungl. Maj:ts nådiga proposition (n:r 186 för år 1909) till Riksdagen angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till vissa utgifter, däribland täckande af brist i anslaget till navigationsskolorna — vid nämnda ärendes anmälande inför Kungl. Maj:t yttrat, bland annat, att för aflönande af vaktmästare och portvakt i navigationsskolans i Stockholm hus äfvensom för bränsle och lyse därstädes otvifvelaktigt erfordrades jämväl för kommande år, utöfver i stat anvisade medel, ungefär enahanda belopp som för år 1909 eller 3,700 kronor. Därvid framhöll jag emellertid tillika, att med all sannolikhet proposition till 1910 års riksdag komme att aflåtas rörande omorganisation af navigationsskolorna, hvarvid frågan om behofvet af ökad expensanslag för de särskilda skolorna gifvetvis komme att blifva föremål för pröfning, samt att i sammanhang därmed framställning syntes böra göras till Riksdagen om täckande af då motsedd brist i nyssnämnda afseende för år 1910. Som omförmälda motsedda brist för år 1910 emellertid ännu icke blifvit af vederbörande anmäld, hvadan jag för närvarande ej kan meddela uppgift därom, anhåller jag att framdeles få göra den framställning i denna fråga, hvartill omständigheterna må kunna föranleda.

I anslutning till sålunda angifna grunder för omorganisation af undervisningsanstalterna för sjöfart tillåter jag mig framlägga följande förslag till stat för navigationsskolorna i riket, att tillämpas från och med år 1911.

	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Orts- tillagg.	Arfvo- den m. m.	Summa.
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1 inspektör	—	—	—	7,000	7,000
1 föreståndare	2,700	1,800	—	—	4,500
4 d:o	10,800	7,200	—	—	18,000
1 d:o	2,700	1,500	—	—	4,200
1 d:o	2,500	1,500	—	—	4,000
1 d:o	2,300	1,200	—	—	3,500
2 d:o	4,600	2,400	—	—	7,000
1 lärare vid navigationsafdelning	1,800	900	300	—	3,000
5 d:o vid d:o	9,000	4,500	1,500	—	15,000
1 d:o vid d:o	1,800	900	—	—	2,700
3 d:o vid d:o	5,400	2,700	—	—	8,100
1 d:o vid maskinistafdelning	1,800	900	300	—	3,000
2 d:o vid d:o	3,600	1,800	600	—	6,000
1 d:o vid d:o	1,800	900	—	—	2,700
2 d:o vid d:o	3,600	1,800	—	—	5,400
Arfvoden till extra lärare i sjökaptens- och styrmanklasser, beräknade å 150 kronor för undervisningstimme per vecka (150 × 154)	—	—	—	—	23,100
Arfvoden till 10 extra lärare i skepparklasser	—	—	—	1,200	12,000
Arfvoden till extra lärare i 1:a och 2:a maski- nistklasser, beräknade å 150 kronor för undervisningstimme per vecka (150 × 312)	—	—	—	—	46,800
Arfvoden till 7 extra lärare i 3:e maskinist- klasser.....	—	—	—	1,200	8,400
Arfvoden till extra lärare i hälso och för- bandslära, beräknade å 7 kronor 50 öre för hvarje timmes undervisningsskyldighet (7,50 × 580)	—	—	—	—	4,350
Till böckers, undervisningsmateriels och an- dra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m.	—	—	—	—	6,000
Till extra lärarkrafter vid behof, vikariats- arfvoden m. m. enligt öfverstyrelsens be- stämmande.....	—	—	—	—	10,000
Till Kungl. Maj:ts disposition.....	—	—	—	—	3,000
Summa kronor	—	—	—	—	207,750

Anmärkingar:

- 1:o. Af inspektörens arfvode anses 2,000 kronor motsvara tjänstgöringspenningar. Innehar inspektören lön å stat, afstås lönen under den tid, arfvodet uppbäres.
- 2:o. För föreståndare och ordinarie lärare kan aflöningen efter 5 år höjas med 500 kronor, efter 10 år med 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor. Af hvarje sådant ålderstillägg räknas 350 kronor till lönen och 150 kronor till tjänstgöringspennningarna.
- 3:o. Beträffande föreståndares och lärares rätt till åtnjutande af de i staten uppförda löneförmåner gäller hvad därom särskildt finnes stadgad.
- 4:o. Föreståndare åtnjuter fri bostad, som upplåtes af den stad, där skolan är belägen.

Vidare hemställer jag, att för åtnjutande af de i den föreslagna nya staten för navigationsskolorna upptagna aflöningsförmåner villkor och bestämmelser måtte stadgas af hufvudsakligen samma innehåll som de, hvilka fastställts vid åtskilliga under de senare åren beslutade löne-regleringar.

I afseende å ifrågavarande villkor och bestämmelser anhåller jag få förutskicka den upplysning, att däribland upptages stadgande om semester för föreståndare, hvaremot någon dylik föreskrift beträffande lärare ej förefinnes. Denna olikhet har sin grund däri, att lärarna själfallet anses berättigade till ledighet under ferierna, men att som sådan frihet från tjänstgöring icke kan tillkomma föreståndare, särskild föreskrift om rätt till semester för dem ansetts erforderlig.

Berörda villkor och bestämmelser innefatta:

att innehafvare af föreståndarebefattning eller ordinarie lärarbefattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändring i navigationsskolornas organisation eller verksamhet eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande af den tjänsteställning och den aflöning han innehar, i enlighet med nya eller förändrade föreskrifter sköta de med befattningen förenade göromål;

att med föreståndare- eller ordinarie lärarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med föreståndare- eller ordinarie lärarbefattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej öfverstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid navigationsskolan, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för hela året och utbetalas med en tolfedel för hvarje månad samt icke få af befattningshafvare uppbäras för den tid, han åtnjuter full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, hvilken uppehållit befattningen;

att inspektör, föreståndare eller ordinarie lärare, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillsägget, där sådant utgår, men att den af bemälda befattningshafvare, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter,

tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstånges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest af öfverstyrelsen pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till befattningshafvare för den tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshafvare varder afstångd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej öfverstyrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsfall, eller när det erfordras för beredande af semester, befattningshafvare af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid vederbörande navigationsskola, bestrida densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att beträffande förhöjning af aflöningen efter viss tids innehafvande af enahanda tjänst tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid i fråga om föreståndare icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från det han till tjänsten utnämndes eller, i följd af frågan om reglering af löneförhållandena för navigationsskolläroarspersonalen, därå erhööll allenast förordnande;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att föreståndare äger årligen, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under en och en half månad;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension är stadgad vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen;

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

samt att extra lärare skall, då han åtnjuter tjänstledighet, af sitt arfvode afstå hvad för befattningens uppehållande erfordras, därest han icke med direktionens medgifvande själf godtgör vikarien.

Slutligen tillstyrker jag, att föreskrift måtte meddelas, dels därom att en hvar, som med eller efter 1911 års ingång tillträder befattning å navigationsskolornas stat, skall vara pliktig att underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser, dels ock därom att de förutvarande innehafvare af befattningar å nämnda stat, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem.

På grund af det sålunda anförda hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att

dels godkänna det af mig tillstyrkta förslaget till stat för navigationsskolorna i riket äfvensom de villkor och bestämmelser, som af mig likaledes tillstyrkts för åtnjutande af de i samma stat upptagna aflöningsförmåner;

dels förklara,

ej mindre att en hvar, som med eller efter 1911 års ingång tillträder befattning å navigationsskolornas stat, skall vara pliktig att underkasta sig nyssberörda villkor och bestämmelser,

än äfven att de förutvarande innehafvare af befattningar å nämnda stat, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja under-

kasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola vara bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föränledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels godkänna följande förslag till stat för navigationslärarkursen att gälla från och med år 1911:

	Kronor.
Arfvoden till lärare	1,500
Till böcker, undervisningsmateriel m. m.	500
Summa kronor	2,000

dels höja det i riksstaten under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag till undervisningsanstalter för sjöfart, nu 100,800 kronor, med 108,950 kronor till 209,750 kronor, att fördelas med ett bestämt anslag till navigationsskolorna å 207,750 kronor samt ett reservationsanslag till navigationslärarkursen å 2,000 kronor;

dels ock, i händelse af bifall härtill, medgifva, att af de besparingar, som kunna uppkomma å det i den föreslagna staten för navigationsskolorna upptagna belopp, må få användas ej mindre erforderliga medel för aflönande af de nuvarande ordinarie lärare, för hvilka motsvarande befattningar å den nya staten ej kunna beredas, än äfven 6,000 kronor för anskaffning af en instrumentsamling och ett bibliotek att begagnas vid undervisningen i navigationslärarkursen.

Till denna departementschefens hemställan, hvori statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Elis Rahmn.